

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó, 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődékek a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDÁK:</p> <p>I. KERÜLET (VÁR).</p> <p>Magyar Kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.</p> <p>Egyetemi nyomda, Iskola tér 3.</p> <p>Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18.</p>	<p>Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6.</p> <p>Pardavy József, Lipót-utca 6.</p> <p>Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32.</p> <p>Süsz Dávid, Haltér 5.</p> <p>Ullmann József, Regi posta-utca 4.</p> <p>Várnai Fülöp, Regi posta-utca 3.</p> <p>Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorótya-utca 14.</p> <p>Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21.</p> <p>Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14.</p> <p>Spitzer és Fischer, Nádor-utca 17.</p> <p>Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18.</p> <p>Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19.</p> <p>Weismann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.</p>	<p>Kronstein Ármín, Új-utca 34.</p> <p>Kunoss Vilmos és Fia, Terez-körút 38.</p> <p>Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24.</p> <p>Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33.</p> <p>Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).</p> <p>Markovits és Garai, Lázár-utca 13.</p> <p>Nagel István, Dessoefly-utca 21.</p> <p>Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.</p> <p>Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.</p> <p>Pollacsek Mór, Révai-utca 5.</p> <p>Quittner József, Szerecsen-utca 1.</p> <p>Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.</p> <p>»Unio«-könyvnyomda közkereseti társaság, Dalnok-utca 3.</p>	<p>Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35.</p> <p>Propper Leo, Erzsébet-körút 22.</p> <p>Wendt Lajos, Dob-utca 12.</p> <p>Zeisler M., István-tér 17.</p>
<p>II. KERÜLET (VIZIVÁROS).</p> <p>Bagó M. és Fia, Póty-utca 4.</p> <p>Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.</p> <p>Müller K. (Münster K.), Albrecht-ut 5.</p>	<p>V. KER. (LIPÓTVÁROS).</p> <p>Bendiner A., Arany János-utca 18.</p> <p>Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.</p> <p>Fuchs Samu és Társa, Kálmán-utca 15/b.</p> <p>Gansel Zsigmond »Minerva«-nyomda, Sas-utca 29.</p> <p>Hungaria könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.</p> <p>Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32.</p> <p>Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 15.</p> <p>Kaufmann József, József-tér 13.</p> <p>Károlyi György, Rudolf-rakpart 7.</p> <p>Kertész József, Maria Valeria utca 11.</p> <p>Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.</p> <p>Légrády Testvérek, Váci körút 78.</p> <p>Löw Ede, Váci-körút 80.</p> <p>Márkus Samu, Gyapju-utca 6.</p> <p>Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs., Lipót-körút 22.</p> <p>Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, Hold-utca 7.</p>	<p>VI. KER. (TERÉZVÁROS).</p> <p>Beck és Vas, Király-utca 58.</p> <p>Ozv. Borúli Elemérné, Mozsár-utca 8.</p> <p>Brózsza Ottó, Váci-körút 17.</p> <p>»Corvina«-nyomda Révai-utca 14.</p> <p>»Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ., Ó-utca 12.</p> <p>Engel S. Zsigmond, Lovag-utca 7.</p> <p>Fővárosi könyvnyomda-, vonalozó- és könyvkötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37.</p> <p>Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7.</p> <p>Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.</p> <p>Herrman Ignác, Laudon-utca 10.</p> <p>Hornyánszky Viktor, Aradi-utca 14.</p> <p>»Kosmos« műintézet, kö- és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8.</p> <p>Klauber és Singer, Lázár-utca 8.</p> <p>Krómer Alajos, Gyár-utca 20.</p>	<p>VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS)</p> <p>Deutsch József, Karoly-körút 7.</p> <p>Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29.</p> <p>Garai Mór, Karoly-körút 3.</p> <p>Heimlich és Széga (csányi-utca 13).</p> <p>Hunnia-Könyvnyomda, (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.</p> <p>Löbl Mór, Király-utca 13.</p> <p>Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.</p> <p>Neuwald Illés, Dohány-utca 14.</p> <p>»Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8.</p> <p>Eisner Géza és Bihari Mór, Sip-utca 4.</p>	<p>VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS)</p> <p>»Budapesti Hírlap« nyomdája, Röck Szilárd-utca 4.</p> <p>Fritz Ármín, József körút 9.</p> <p>Magyar Nyomda, (Szemere A. és Tsa) József-utca 45.</p> <p>Rózsa Kálmán és neje, Szentkirály-utca 30.</p> <p>Weissenberg Ármín, Eszterhazy utca 16.</p>
<p>III. KERÜLET (Ó-BUDA).</p> <p>Bartalits Imre, Lajos-utca.</p> <p>Biehler L., Kiskorona utca 15.</p> <p>Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.</p>				<p>IX. KER. (FERENCZVÁROS).</p> <p>Engelmann Mór, Calvin-ter 2. és Soroksári-utca 2.</p> <p>»Patria« nyomda-részvény-társaság, Üllői-ut 25.</p>
<p>IV. KERÜLET (BELVÁROS).</p> <p>Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20.</p> <p>Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferenczy-tere 3.</p> <p>Buschmann Ferencz, Koronaherczeg-utca 8.</p> <p>Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.</p> <p>Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43.</p> <p>Goszler Gyula, Aranykő-utca 1.</p> <p>Hedvig S., Karoly-körút 22.</p> <p>Hunyadi Mátyas, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43.</p> <p>Mercur kö- és könyvnyomda, Egyetem-ter 5.</p> <p>Nagy Sándor, Pappnövelde-utca 8.</p> <p>Országgyűlési Értésítő Nyomdája, Megyeház-utca 11-13.</p>				<p>X. KER. (KÖBÁNYA).</p> <p>Első köbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>
				<p>BETŰÖNTŐDÉK:</p> <p>Államnyomda.</p> <p>Athenaeum.</p> <p>Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessoefly utca 32.</p> <p>Egyetemi nyomda.</p> <p>Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.</p> <p>Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t.</p> <p>Pallas,</p> <p>Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.</p>

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csongrád. Schwarz Sándor. *Tiszavidéka nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné. »Csongrádi Híradó« nyom- dája (tul.: Hegyi Antal).	Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór. Győr. Fischer István és F. utóda: Nitsmann József. Surányi János. Győregyházmezei könyv- nyomda. »Pannonia« könyvnyomd. (tulajd. Haas és Raab)	Kis-Marton. Dick Ede.	Munkacs. özv. Blayer Pinkászné fia Parkas Kálmán. »Munkács« könyvnyom- dája, könyv- és papir- kereskedése: Kozma és Grünstein.
Aisó-Kubin. Schneider Dezső.	Czegléd. Piros J. és Társa. Sebők Béla.	Győr. Gross G. és társa.	Kis-Várda. Berger Ignác.	Muraszombat. Grünbaum Márk.
Apatin. Szavadill József.	Debreczen. »Csokona« nyomda- és kiadó-részvény-társaság. »Debreczeni Ellenőr« ny. »Debreczen« nyomda. Ifj. Gyürky Sándor. Kutasi Imre. László Albert. Városi nyomda.	Győr-Sziget. Dobay János. Kohn Adolf.	Kolozsvár. Gombos és Sztupjár. »Ellenzek« nyomdája. Gáman János örökösei. »Köznyelv«-nyomda. Lehmann V. Sándor. »Magyar Polgár« nyomd. Polcz Albert. Stratzinger G.	Nagy-Atád. Günksberger Antal.
Arad. Aradi nyomda- részvény- társaság. Bloch H. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Román gör. kel. egyház- megye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. Varga és Társa. I. aradi amerikai gyors- sajtónyomda.	Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer.	Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.	Komarom. Rónai Frigyes. özv. Krausz Ignáczné. »Pétőke«-nyomda. Spitzer Sándor.	Nagy-Bánya. Molnár Mihály. Keresztész Ferencz »Hala- dás« nyomdája.
Abrudbánya. Policzer Zs.	Detta. Heldenwanger József.	Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H.	Körmend. Részvény-nyomda.	Nagy-Becskerék. Gresits I. Pleitz Fer. Pal utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.). Scheinberger Ignác.
Aranyos-Maróth. Részvénynyomda. (Felszá- molás alatt.)	Déva. Hirsch Adolf. Kroll D.	Hajdu-Böszörmény. Szabó József.	Körmöczbánya. Joerges A. özv. és fia.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája.	Devescer. Rosenberg Zsigmond.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	Köszeg. Feigl Frigyes és Gyula.	Nagy-Fenyed. Cimer J. József. Wokal János.
Baja. Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula.	Dicső-Szent-Márton. Hirsch Mór.	Hallas. Präger Ferencz.	Kula. Berkovics Márkus.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weisz L. és F.
Balassa-Gyarmat. Halyák István. Balassagyarmati könyv- nyomda-részv.-társ.	Ditró. Ditró és Szárhegy közsé- gek nyomdája.	Hatvan. Hofmann J.	Kún-Szt-Miklós. Bors Károly.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond és Társa.
Balázsfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Dombóvár. Első dombóvári könyv- nyomda és papirszergyár.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria« nyomda. Kanitzer G. Levai Fülöp.	Léva. Nyitrai és Társa. Dukesz Lipót.	Nagy-Kikinda. Jokly L. Milenkovits István. Radák János.
Bártfa. Blayer M.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Hollics. Hottascha J.	Lippa. Povázsay Sándor. Zách József.	Nagy-Körös. Ottinger Ede.
Battonya. Hungaria-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.	Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá. Adler Netti.	Huszt. Mermelstein Fülöp.	Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor.	Nagy-Király. Kraft C. Vilmos. Drotleff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny
Békés. Povázsay László. özv. Már Józsefné. Báró Drechsel Géza.	Eger. Érseki lyc. nyomda. Egri könyvnyomda-rész- vény-társaság. Lőw Sámuel.	Igló. Schmidt József.	Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia.	Nagy-Kisbánya. Landesmann B.
Békés-Csaba. »Corvina« ny. (Szihelszky József.) Lepage Lajos. Povázsay Sándor és Guszt.	Eperjes. Pannonia-nyomda, tulaj- donos: Hedry Bertalan és Stehr D. Kösch Árpád. Érsekújvár. Winter Zsigmond. Leuchter Sámuel.	Ipolyság. Neumann Jakab.	Lugos. Traunfellner Károly. Virányi János. Weisz Hermann.	Nagy-Rócze. Künstler Soma.
Betényes. Süssmann Lázár.	Ér-Mihályfalva. Beck Adolf.	Jászberény. Brünauer Adolf és társa	Magyar-Óvár. Czeh Lajos.	Nagy-Szalonta. Reich Jakab. Adler Jakab.
Beszterce. Botschar T. Orendi Károly.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Kabold. Deutsch Mózes.	Makó. Gaál László. Neumann József.	Nagy-Szeben. Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. özvegye.
Beregszász. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroska.	Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Gerenday József »Hunnia« nyomdája. László János. Tábor Adolf	Kalocsa. Werner Ferencz. Malatin Antal.	Malaczká. Wiesner Alfréd.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon. Wiener Nathan.
Besztercebánya. Machold F. Singer Jakab.	Fehértemplom. Wunder J.	Kaposvár. Hagelmann Károly. Jancsovies Gyuláné. Kethelyi Miksa. Magyar János.	Margitta. Klein Lipót.	Nagy-Szóllós. Zinner Mór.
Bicske. Lederer Hermann.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Kapuvár. Buxbaum József.	Maros-Vásárhely. Adi Árpád. Ev. ref. collegium-nyomda. Grün Vilmos gyorsajtó- nyomdája.	Nagy-Szombat. Platzko Gy.
Bonyhád. Raubitschek Izor.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Karánsebes. Orchoja Antal. Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmezeje nyomdája.	Mátészalka. Weisz Zsigmond.	Nagyvárad. Berger Sámuel. Freund Lajos és Társa. Laszky Ármin. Láng József. Rosenbaum Vilmos. Sonnensfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. »Szigliget« nyomda r.-t. Pauker Dániel.
Brassó. Gött János és Fia. Muresianu Aurél. Alexi Theochár. »Köznyelv«-nyomda.	Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litogra- fico Fiumano.	Karczag. »Szódi Miksa. Pauncz Mór »Haladás« könyvnyomdája.	Medgyes. Reissenberger G. A.	Német-Bogsán. Zeler J.
Breznóbánya. Kreisler J.	Fogarás. Thierfeld Lipót.	Kassa. özv. Lippóczy Józsefné. Bernovics Gusztáv. Ries Lajos. Werfer Károly.	Mezőtúr. Gyikó Károly.	Német-Palánka. Kristofek József.
Buziás. Ullmann F.	Galánta. Első galántai könyv- nyomda és papírraktár.	Kecskemét. Sziládi László. Tóth László. »Pannonia« nyomda.	Mindszent. Goldstein Mór.	Nyiregyháza. Jóba Elek. Piringer János.
Csáková. Chudy Testvérek.	Galgóc. Sternor Adolf. Seidl Jakab.	Kézdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes. Betegh Pál és Mester János	Miskolcz. Forster Rezső. Wesselényi G. né. Stamberger Bernát.	
Csáktornya. Fischel Fülöp.	Gyoma. Kner Izidor.	Kis-Czell. Menyhárt Julia.	Módos. Staitz György.	
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Gyöngyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek.	Kis-Kún-Félegyháza. Renezay József.	Mohács. Blandi János. Rosenthal Márk	
Csikszerecs. Györgyjakab Márton.	Gyöngy. Krausz N.		Moór. Völgyi Lajos.	
Csorna. Neumann Samu.				

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

V. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1895 JULIUS

7. SZÁM

Előfizetési fölhívás

a

Magyar Nyomdászok Évkönyve

1896-iki tizenegyedik évfolyamára.

A második évtizedet kezdjük meg Évkönyvünk tizenegyedik évfolyamával. Az elmúlt tíz év alatt sokat kellett küzdenünk azok közönyével, a kik részére tulajdonképpen az Évkönyvet kiadjuk; de a második tíz év elején bizalommal tekintünk e könyv jövőndő sorsa elé, mert évenként többen és többen látják be, hogy minden szakmáját szerető nyomdásznak szükségé van szakkönyvre. A jövőbe vetett bizodalommal és reménnyel hirdetünk előfizetést a tizenegyedik évfolyamra és hiszszük, hogy a pártolás a szaktársak részéről évről-évre nagyobbmértvű lesz.

Az Évkönyv tizenegyedik évfolyama szintén *Gelléri Mihály* szerkesztésében fog megjelenni és a szerkesztőt a *Szakkör irodalmi bizottsága* támogatja a szerkesztésben.

Arra kéri a szerkesztő a szaktársakat, hogy a XI. kötet szellemi részének összeállításában legyenek segítségére. Ha a szellemi pártolás el nem marad, nyújthat a szerkesztő olyan szakkönyvet, mely a fiatalabb generációt is oktatja és melyért mindenki szívesen áldozza filléreit, tudva, hogy a magyar szakirodalom ügyét szolgáló vállalatot támogat.

Az összes magyar nyomdászokat pedig arra hívja fel, hogy tömeges előfizetés által tegyék lehetővé az Évkönyvnek minél jobb tartalommal való megjelenését.

...

Az Évkönyv programja ezentúl is az marad, melyet elejétől fogva maga elé tűzött: olyan szakkönyvet nyújtani az olvasónak, melyben mindenki találhat valami hasznos tudnivalót. A milléniumi évben különösen díszessé és tartalmassá óhajtjuk tenni az

Évkönyvet. Terjedelme az előbbeni évfolyamokéhoz hasonlóan, legalább kilencz-tíz ív lesz, tartalmazva szakközleményeket, nyomdászat-történelmi, útmutató, technikai és statisztikai czikkeket, apróságokat, az összes szaktársakat érdeklő egyesületi közleményeket, naptári részt, árszabályt és hirdetéseket. Ára csinos nyomdai kiállításban, vászonkötésben — a mult évihez hasonlóan s hogy a szerényebb körülmények közt levők is könnyen megszerezhessék — helyben 60 kr., vidékre portoköltséggel 67 kr., ajánlott küldéssel 82 kr., mely összegek a fővárosban a Kör bizalmi férfianál, a vidéken pedig az erre vállalkozóknál 10 kros heti részletekben is fizethetők. Utánvétellel csak 5 példányt küldünk. Az előfizetési pénzek (vidékről legczélszerűbben postautalványnyal) legkésőbb október hó végéig küldendők be e cím alatt: *Grafikai Szemle, Budapest, V., Hold-utca 7. sz., Részvénynyomda.* — Óhajtható volna azonban, hogy tájékozás céljából a jelentkezőket előlegesen bejelentenek, legalább számszerint, a mit legczélszerűbben egyszerű levelező-lapon lehetne eszközölni.

A kéziratokat szeptember közepéig a szerkesztőhöz (Részvénynyomda, Hold-utca 7. sz.) kérjük küldeni. Gyűjtőknek tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Az Évkönyv december elején fog megjelenni és szétküldetni.

Kérjük az Évkönyv minden igaz barátját, hogy annak ügyében lehető buzgóságot kifejteni szíveskedjenek.

Budapest, 1895. évi julius hó végén.

*A Könyvnyomdászok Szakkörének
irodalmi bizottsága.*

Monoline-szedőgép Berlinben.

Saját levelezőnkől.

Az a Monoline nevű szedőgép, mely előbb Zürichben volt kiállítva, tizennégy napon át a Buxenstein-könyvnyomda újonnan épült egyik üres földszinti helyiségében (Friedrichstrasse 240/41. sz.) volt közszemlére téve. Daczára az idő rövidségének (10—1 óráig volt látható), rendkívül érdekes dolgok tárultak a szemlélő elé. A jövőbe akart mindenki tekinteni s máris csodálkozással gondoltak arra a zajra, a mely majd akkor keletkezik, ha 10—20 szedőgép zakatol a mostani csendes szedőtermekben. Vajjon fog-e csakugyan? Ma még csak így beszélhetünk. Egyik a másikat kérdi és senki se tud feleletet adni arra a kérdésre, hogy vajjon a vaskolléga Nr. 2 — épp úgy, mint elődje, a Linotype — több sikert fog-e érni a bemutatásnál s vajjon a német tőke hajlandó-e belemenni a vásárba?

A német nyomtató műhelyek tulajdonosai pedig ezalatt szépen gondolkozóba esnek a világot foglalkoztató szedőgép kérdés felett s így várják a jövőendő alakulását.

Mindazok, a kik ez év január havában a Linotypet is látták, egész hidegen távoztak a Monolinetől. Nem azért, mintha talán kicsinyelték volna ezek munkaképességét, hanem azért, mert még ettől se remélik a már előre képzelt Éden eljövételét. Azt azonban el kell ismernünk, hogy előbb vagy utóbb, de be fog következni az az idő, a mikor a szedőgépeket is — épp úgy, mint most a körforgógépeket — bevezetik a nyomdába, hogy ezzel a munkaképességet fokozzák és a nyomdaiparnak nagyobb lendületet adjanak.

A Monoline, — rosszul mondtam — az egyszerűsített Linotype, vagyis soröntőgép matriczokat szed, a sorokat magától zárja ki és mindjárt önti is, s míg a további sorokat szedik, addig a már elhasznált matricz a saját tartójába hull vissza. Majdnem úgy működik, mint a Linotype, csak az osztószerkezete különbözik nagyban emezétől. A legnagyobb eltérés a kettő között abban van, hogy a Monoline nem minden egyes betűhöz egy bizonyos matriczczal, hanem nyolcz matriczrúddal bír, a melyek mindenike ismét 12—12 egyes matriczot képez. Természetes dolog, hogy minden egyes matriczrúd csak egy matriczot ad. Minden matriczrúdnak a hátsó részén annyi bevágása (signatura) van, a hány egyes matriczból áll; e bevágások segítségével — melyek egy hozzája tartozó alsó tárcsával korrespondálnak — olyan állásba helyezik a matriczokat, a hogy azoknak az öntéskor állaniok kell. Ez a nyolcz matriczrúd, mely 96 egyes matriczot felel meg, egyszerű szerkezetével nagy előnyben van a Linotype felett. De ez a nagy előny nem csekély küzdelem árán éretett el, mert ennél az egész alfabet csak nyolczféle alakra (távolságra) osztott fel, a mi a Monolineből kikerült szedésnek ma még talán szokatlan és aránytalan beosztásúnak látszó külsőt ad s e miatt a betűk képe másarányú, az eddigőtől eltérő elváltozásokat mutat. A Linotype osztószerkezete (az egyes matriczok miatt) sokkal kompli-

káltabb, mint a Monolineé, de azért mindegyik egyforma biztossággal működik.

A Monoline, daczára felforgatott matricz-rendszerének, mégse túl magas, legkiállóbb része se több 140 centiméternél, térfogata pedig, épp úgy, mint a Linotypeé 100 × 150 cm.

A mint itt a két gép működését láttuk, munkaképességeket egyforma gyorsnak és jónak találtuk. A Monoline előnye olcsóságában (5000—6000 márka) rejlik, mert a Linotype 10—12 ezer márkába kerül. A mit azonban eddig láttunk, az még nem több a kísérletezésnél.

—n.

A prágai grafikai szakkiállításról.

Saját tudósítónktól.

Régi vágyódásuk volt a prágai nyomdászoknak az, hogy szakmájokban való előhaladásukról valami módon életjelt adjanak magukról, s azt azzal a kiállítással, melyről alább adunk számot, derekasan el is érték. Különböznél már a saját érdekek is kívánta, hogy oly szép számban található szakembereiket Csehország határain túl is ismertté tegyék s ez által a cseh nyomdászat színvonalát emeljék. Kívánatos azonban, hogy ez az első lépés csak biztatás legyen a jövőre nézve a szakképzés előmozdítása érdekében.

A kiállítást a *Stará Garda Typografické Besedy* önképzőkör rendezte, a cseh könyvnyomdászok és betűöntők központi egyesületének pártfogása mellett, ennek új egyesületi házában. Az egész kiállítás négy csoportra volt osztva és egy nagyteremben s két oldalteremben volt elrendezve.

Az első oldalteremben a szemlélő figyelmét a berlini *Woelmer*, a bécsi *Meyer és Schleicher*, a reichenbergi *Stiepel testvérek*, a lipcei *Klinkhardt* betűöntőcégek és a *Krause Károly* lipcei gépgyáranak pompás kiállítású mintakönyvei és katalógusai vonják magukra. Mindjárt ezek mellett egy elegáns kivitelű, kék bársonnyal kipárnázott mintakártya lepi meg az embert, a mely az előnyösen ismert *Numrich és társa* lipcei betűöntője és rézleányarából került ki.

A második csoportban találjuk a Koula J. prágai professzor és jeles ornament-rajzoló *eredeti vázlatait és rajzait*, melyeket a bécsi Meyer és Schleicher betűöntőcéggel igen praktikusán értékesített könyvnyomdai használatra, úgy, hogy azok már Csehországban is igen nagy elterjedésnek örvendenek. A *Rudhardt* betűöntője (Offenbach a/M.) mintalapjaiból egy kollekczióval vett részt. Ezekon kívül találunk itt még régi *aczel-* és *rézmetszeteket, galvano* amatőr-munkákat, könyvnyomdai úton előállított *régi bankjegyeket*, valamint egy festői csoportot a *Gauger* ulmi könyvnyomdai festékgyáranak készítményeiből. Néhány komplikált *matematikai és kottaszedés* is látható, még pedig szedett formákban kiállítva, a melyek úgy a laikusok, mint a szakemberek figyelmét egyaránt lebilincseltek. Szeretett volna a rendező-bizottság egy szedőgépet is bemutatni, de nem sikerült; e helyett azonban *Binger testvérektől* (Amsterdam) ezeken készült

nyomatványokat és matriczokat szerzett be. Szakemberek különös kedvvel nézték *Lospichl József* gépmester ívberakó készülékének tervezetét, mely igen zseniálisan van megkombinálva. Ha még megemlítjük a *V. Neubert* czég (Smiachow-Prága) által művésziiesen kivitt két kromolitografiai nyomást, elérkeztünk a második csoportban a különféle segédgépekhez, mint pl. drótfűző- és perforáló-gépek *Kratochvíl J.* prágai szaküzletéből, mely czég ezeken kívül még regálisokat, célszerű anyag- és lénia-szekrényeket és minden kigondolható segédeszközöket állított ki. Különösen kiválóak és a szakemberek elismerésére méltók voltak a jónévű *Krause* lipcsei czég által kiállított *Achatius* vágógép, *Dárius* papirlemezolló, *Isis* saroknyomógép, *Imperator* reczczőgép. A sokféle segédgép közül igen előnyösen emelkednek ki a *Carmine Hugó* bécsi szakcszközök gyáranak készítményei, különösen a kiállítási regál, továbbá többféle praktikus szedő- és anyag-szekrény. Ezeket láttuk elhelyezve a *Kast és Ehinger* stuttgarti festékgyáros készítményeit, péppé gyúrva és száraz állapotban. Az egyes nyomásokat, a mit e festékekkel végeztek, minden szakember érdeklődéssel szemlélte. Tovább megint a *Carmine*-czég legújabb szerkezetű tömöntő-szerkezeit, *Spiralia* léniahajlító gépét, lénia-gyaluját, regletta- és hajszálzárka-vágóit találjuk, az általa készített többféle alakú szedőhajók és kizáró-anyagok mellett.

Az írott könyvek közül kiemeljük a *trójai történet* kéziratát 1437-ből, a híres prágai könyvnyomtatónak, *Aventyni Malentrichs Györgynek* kéziratát 1577-ből. Az ódon könyvek között legrégibb az *Alberti Magni Summa de Eucharista*, Winterberg, 1484. című mű. Ez az osztály igen sok érdekes dolgot és ritkaságot tartalmazott.

Jobboldalon, a terem hosszában voltak elhelyezve az összes folyóiratok, melyek Csehországban, Morvaországban és Sziléziában nyomtatnak. Mellettük található már megszűnt vagy régebbi folyóiratok, továbbá egész kollekczió a legkiválóbb külföldi, nevezetesen kínai, török, arab, héber, amerikai stb. lapokból.

A baloldalon egy csinosan összeállított tabló volt látható különféle műszedésekből, még pedig Csehországból, Svájczból, Olaszországból, Alsó-Stájerből és Horvátországból. Különösen csehek vettek nagy számban részt a kiállításban s nem egy kifogástalan, mintául szolgálható nyomatványnyal találkoztunk a kiállított tárgyak között, s az összbenyomás pedig minden tekintetben sikerültnek mondható.

A második csoport folytatásánál (műszedések) első helyen találjuk *Morvaországot* és *Alsó-Ausztriát*. *Magyarországból* a Könyvnyomdászok Szakköre által kiállított kollekczió a legkiválóbbak között foglalt helyet. Majd *Bulgária* jön a soron *Stojan Jakinov* szedő és *Grigor Teofán* gépmester munkáival képviselve; *Spanyolország* a *Gaus J.* betűöntő-czég házi-nyomdája által van képviselve, spanyol jellegű nyomatványokkal. Az egész hátsó részt *Németország* foglalja el, még pedig igen kiváló munkákkal versenyezve a babéért. Ott látjuk a többek között *Watzulik M.* *Albin* altenburgi szaktársunkat (Pierer-féle udv. könyvnyomda), a ki sehonnán se marad el s a prágai

kiállításra is készséggel küldte el szép munkáit. Igen kiválóak voltak *Kulbe K.* (Woelmer berlini házi nyomdája), *Rost G. R.* (Spanner) Lipcse, *Aumüller, Glück H., Ullmann* és *Wenat* (B. Krebs).

Új dolgot produkált a *Grosse Pál* kissingenfürdői (Bajorország) könyvnyomda rajzoló-intézete, nagy, tollal rajzolt reklám-plakát vázlataival és egy egész füzet kémiaiilag sokszorosított csinos műszedés-vázlattal.

A második csoport a prágai szaktársaknak igen bő forrásul kínálkozott a szakmájukban való haladás továbbfejlesztésére. Egyúttal az a czél is eléretett, hogy a külföld és Csehország nyomdászata egymás mellett kiállítva, tanulságul szolgálhatott a cseheknek a különféle stílusok megismerésére.

A szomszédos csoportban a *fametsző-művészet* volt képviselve, mely a prágai Xylographen-Club pártfogása mellett létesült. Képviselve voltak itt úgy a régi, mint az újabb és legújabb fametszetek egy- és többszínű nyomásban, valamint a kiválóbb munkák másolatai is.

Igen gazdagon volt képviselve a *litografiai* csoport is, mely a prágai Senefelder-egyesület közreműködése mellett jött létre s a melyből megtudtuk, hogy a csehek sem maradtak mögötte a külföldieknek.

A *litografia* legkiválóbb két képviselője volt a prágai *Bellmann-czég*, pompás könyvmataival és a *Fay C. F.* frankfurti czég *Frankfurt látóképe* című gyönyörű művével.

A *fotocinkografia* és *autotipia* terén is haladást tapasztalunk Csehország részéről és a még névleg új, de azért máris igen előnyösen ismert *Vilém J.* prágai intézetének kiállítása nagyon sikerült volt. Igen szépet nyújtott *galvanoplasztikailag* a *Vilének J. R.* czég is, többszínű, galvano rotációs nyomásával.

Impozáns volt a *Fuchs Ignác* (Prága és Böhm.-Kannitz) *papirgyár*, könyvnyomda, betűöntő- és könyvnyomda-czég rotációs papirjai két oszlopba felállítva, e mellett két oldalról csinosan rendezett kirakat volt a czég készítményeiből: papirokból, borítékokból, levélpapirokból és más effélékből, a háttérben pedig a betűöntő-, galvanoplasztika- és tömöntő-osztály készítményei voltak elhelyezve. Ez a czég Csehország legnagyobb forgalmú telepei közé sorolható.

Ha még megemlítjük a negyedik csoportot: a *könyvnyomdászok szervezetét*, a melyben részletes statisztikákban látjuk előttünk az egyes szervezeteket szakonként felsorolva, betérünk a szomszédos terembe, hol az egyes gépek, valamint a *Mann H.* és *Seifarth Ed.* prágai szaküzletének tárgyai vannak kiállítva. Egy felette érdekes gépet állított ki a heidelbergi *Molitor és Társa* (Baden) czég. Ez a *villámsajtó* bámulatos munkaképességgel bír, óránkint 1500—2000, kézzel berakott ívet, vagy 4000 borítékot nyom, még pedig — szakemberek elismerése szerint — a legnagyobb pontossággal. E gép már a legtöbb németországi nagyobb nyomdában alkalmazást talált s mindenütt a legnagyobb megelégedésre működik. *Mann H.* minden kigondolható kő- és könyvnyomdai segédeszközt állított ki s igen érdekesek ezek közül az Angor-taposó-sajtó, Cyclop-tömöntőgép; ezeken kívül még sok, a nyomdászokat érdeklő újdonságot mutat be. *Wörner* budapesti jeles gépgyára egy 1. számú gyorssajtót

állított ki, *Rockstroh és Schneider* Drezdából pedig egy Viktoria tégelynyomó sajtót mutatott be, a mely kizárólag névjegynyomásra használható. Ezeken kívül találunk itt még különféle fűzőgépeket, léniahajlítokat, a *Beit és Társa* hamburgi festékgyárostól pedig tisztítóposztókat stb. stb.

Háttra van még a *szakirodalom* ismertetése, a melyben lehetőleg minden nyelv és ország képviselve volt. A szaklapok közül a *Vorwärts*, *Veleslavin* és *Typografia* az összes évfolyamokat kiállította, továbbá képviselve volt a *Deutscher Buch- és Steindrucker*, *Graph. Beobachter*, *Archivio tipografico*, *Grafikai Szemle* stb. A szakirodalom, képviselve különféle kiadványokkal, igen élénk érdeklődés tárgya volt. Kiválóbbak voltak ezek közül *Systematische Farbenlehre*, Hoffmann H.-tól, *Musterbuch für Druckereien*, Förster és Borriestől (Zwickau), *Der Decimaldruck* Rwiha J.-tól (Brünn), továbbá a *Könyvnyomdászok Szakkörének* (Budapest) kiadványai.

Volna még sok, igen sok felemlíteni való, ha lapunk tere azt megengedné; de így egy pillantásra is eléggé kitűnik a prágai kiállítás hasznos volta s elmondhatjuk, hogy ott csakugyan a munka ülte diadalát!

CSARNOK.

A vándor-nyomdászok. (2)

Az, a ki a nyomdászat kezdő korszakában élő vándor-nyomdászt egyszerű üzletembernek hinné, ki azt gondolná, hogy ő az anyagi javak pusztá czéljáért hevült, az *nagyon csalódnék!* A vándor-nyomdászt ezen kor hősei, e kor eredeti emberei közül nemcsak kóbor nyomdásznak, hanem bátran kóbor tudósnak, a művelődés *vándor apostolának* is nevezhetnők. Nem mesterember ő a szó közönséges értelmében, hanem ama nagy idők felkent igazi nagy harczosa. Oly kolléga-társaink ők, kiknek ama nagy idők, a szellemi felvilágosodás hajnala megadták már ifjú vagy férfi éveikben a szellemi kincseket, a művelődés nagy részét, melyhez *ezenek felül még a nyomdászat ügyességét is elsajátítva*, mint tudós, és művész, mint író és könyvnyomó egy személyben léphettek a világ elébe. Nemcsak készítették ők a kardot, de nagy csatájukat is megvívta vele. — Nem hasonlíthatók azon idők korántsem a mostaniakhoz semmi tekintetben sem! — Akkor a tudós küzdött azért, hogy nyomdász is lehessen, — ma mi nyomdászok tán nagyon kevesen akarnánk fellépni, hogy egyszersmind tudósok lehessünk; de sőt — fájdalom, — ha akarnók sem igen tehetnők meg ezt!

Igy hozza ezt magával az új idők változott szelme!

Megható kép tárul fel előttünk, ha a magyar vándor tudós nyomdászoknak, a szellemi felvilágosultság nagy harczosainak életébe kissé betekintünk. — Oly alakjaival találkozunk itt Magyarország ezenkori művelődésének, kiknek neve és működése ugyanis

mint az első nyomdász-művészeké, ugyanis mint a hazai művelődés és szellemi haladás bajnokaié, emlékezetes lesz mindörökre.

E vándor-nyomdászok közé hazánkban, kiknek élete és működése különféle művelődés-történeti és nyomdász-történeti művekben szétszórva van, — kihagyva természetesen azokat, kiket csak mint névtelen hőseket ismer a történelem, — a következőket lehet számitani:

Bornemisza Péter szempezi ev. lelkész s szuperintendes, *Huszár Gál* magyaróvári lelkész és evang. hitelesítő, ennek fia *Dávid* a lengyel eredetű lelkes *Hoffhalter Rafael* és ennek fia *Rudolf*, Magyarország azonkori leghíresebb nyomdászai, a hirneves *Manckovits Bálint*, a vizsolyi nagy biblia megteremtője, végül a század vége felé feltűnő *Manlius János*, német eredetű nyomdász, a vándor-nyomdászoknak egyik tipikus, legtöbbször kóborlóalakja, s végül ide számitva még azon névtelenül maradt nyomtatókat is, kiknek nyomaira majd a felvidék városaiban, majd Erdélyben, majd a horvát vagy a tengerparti városokban bukkanunk.

Mind e férfiak hazánk egyik legmozgalmasabb s tán legszomorúbb eseményekkel telt idejében működtek. Az ország szomorú állapotban volt, mivel felosztva a nemrég (1541-ben) urrá lett török birtokra, Erdély és a Habsburgi fejedelmek által birt területre, nem volt képes egységes erőt kifejteni a haladás terén, sőt mivel hazánk e három része egymással folyton a legnagyobb ellenségeskedésben élt, lehet mondani, hogy ez magában véve is egyik nagy akadály volt a művelődés nagyobb kifejlődésének és így a nyomdászat nagyobb felvirágzásának is. De nem volt elég a külső és belső fegyveres ellenség, hanem egyéb belső meghasonlás is dulta a hont. Legfontosabb volt ezek közt a vallási elkeseredett küzdelmek, melyek miatt gyakran fegyverrel fordultak egymásnak a különböző katolikus, református, unitárius vallásfelekezetek s különösen az ez időben a hazában portyázó u. n. *labancz* és *kurucz* pusztító hadak segélyével irtó háborút viseltek egymás ellen.

Ily körülmények között nem csoda, ha a szellemi harczok egyik főfaktora: a sajtó is, hol egyik, hol másik elkeserült hadviselő fél részéről állandó veszedelemben forgott.

Igy kellett menekülnie a szabad protestáns gondolkodó lengyel *Hoffhalternek* hazájából álnév alatt Bécsbe, majd innen a vészeskezü jezsuiták elől Magyarországra Debreczenbe s innen Erdélybe. Így üldözték a katolikus egyházfők *Bornemiszt*, majd *Huszár Gált* nyomtató műhelyeikkél. Magát Huszárt hosszabb fogságra is vetette a türelmetlen, bár nagy tudományú ismert történetirő esztergomi érsek *Verancsics Antal* Budán, majd nemsokára a hatalmas *Forgách Ferencz* egri püspök Kassa város börtönében. A kiválóan ügyes és képzett *Manlius* a számtalan üldöztetés miatt, azt lehet mondani, hogy mindig kezében tartotta futásra készen sajtóját, hogy vele hol ide, hol oda menekülve és fél Magyarországon átutazva, a szellemi haladás útjait egyengesse.

Vándor-nyomdászaink életét és működését leginkább

az ezen időbeni felvilágosodott magyar nagybirtokosok vették védszárnyaik alá, így a *Forgách, Zrínyi György* (Hoffhalter Rudolf védője), *Balassa István* (Bornemisza védője), *Török Bálint* (Huszár védője), *Erdődy, Battyány, Nádasdy, Thurzó* (utóbbiak Manlius pártfogói) és *Báthori* (Mancskovits pártfogója) családok, kik tehát ezáltal úgy hazánk művelődése, mint a nyomdászat fölvirágzása körül is kiváló érdemeket szereztek. — Méltó, hogy feljegyezzük és kellő elismeréssel említsük neveiket.

Legmeghatóbb küzdelmet vívtak a felvilágosodás és művelődés érdekében a kalandos életű prédikátor *Huszár Gál* és a nagy vallásos agitátor *Bornemisza Péter* evang. püspök — vándor-nyomdászok.

Az ő főcéljuk a protestáns új vallásos elvek elterjesztése, az új hit megszilárdítása volt, mely ekkor már megkezdte hódító körútját egész Európában és lassankint hazánkban is annyira túlsúlyra vergődött, hogy *Fraknoi* jeles tudósunk összeállítása szerint e században körülbelül 164 iskola közül mintegy 130 a protestánsok kezén volt.

Huszár Gál 1556. körül mint m.-óvári lelkész egyenes összeköttetésben van a még Bécsben élő és nyomtató *Hoffhalter Rafaella* s vele a nyomda felállítására végett értekezik. 1558-ban már megindítja sajtóját, melyet innentől fogva az akkor leghíresebb reformátorok: *Sztáray, Melius Péter, Bornemisza* stb. vettek igénybe. Huszár hire-neve csakhamar annyira elterjedt, hogy a kassai nép majdnem lázadásba tört ki, hogy őt itteni börtönéből kiszabadítsa, hová, mint említettük, a vakbuzgó *Forgách Ferencz* egri bíboros-érsek juttatta. Innen Debreczenbe menekülvén, az itteni protestánsok, élükön a nagyhirű *Melius Péter* ref. püspökkel, tárt karokkal fogadták és talán itt élte a fennkölt lelkű prédikátor viharos élete legszebb napjait. *Ő vetette meg itt az azután folyton virágzó debreczeni nyomdászat* alapját 1561-ben, a hol azután hosszú századokon át (Kolozsvár és Nagyszombat mellett) többé ki nem aludt a felvilágosodás tüze! Debreczenről írja egy helyen *Huszár*, hogy az »Istentől bizonynyal megáldott és a menyei tudományban mind az egész Magyarországnak és Erdélységnek s több sok helyeknek is világosító lámpása: Debreczen«. *Huszár* sajtója hosszú bujdosása közben mindig a protestáns elveknek szolgálatában állott.

Igy látunk több *predikációkat, biblia-magyarázatokot, majd két énekes-könyvet*, melyek közül egyet Debreczenben, egyet pedig mint komjáthi lelkész adott ki; látunk tőle *hitvitázó iratokat, hitágazatokat* stb. Mint komjáthi lelkész, élte alkonyán lépett szoros barátságba a vándor-nyomdászat egy másik nagy bajnokával *Bornemisza Péterrel* s a két nagy pap együtt buzgólkodik itt a tudós *Bornemisza Postillainak* (vallásos tanító iratainak) összeállításával; majd itt munkájukban megzavartatván, *Bornemisza* a nyomdai felszerelés egy részével *Sempté-re* menekül és ott maga fejezi be műve második részét. A vándorlásból nagyon kinyerte a maga részét *Bornemisza* sajtója is, mely *Sempte, Detrekő, Rárbok* s egyéb helyeken rejtőzködött, míg rajta *Bornemisza* híres hitratainak nagy részét kiadhatta. Különösen neve-

zetes az ő sajtója alól kikerült saját *Postilláinak* öt vastok kötet. Lelkesedve jegyzi meg róluk a két vándor-nyomdász, hithirdető apostolról egy egykorú író: »Nem kevés haszonnal forgolódék Mátyusföldé körül *Huszár Gál* és *Bornemisza Péter* is, a pápista ságnak eme két kemény pörölyei.«

A magyarországi művelődés terén a magyar nyomdászat felvirágzásában nagy és elévülhetetlen érdeme van eme viharos időkben a két *Hoffhalter*, apa és fiúnak is. Az idősb *Hoffhalter* még a hitvitázó irodalom szolgálatában állott s különösen *Gyulafehérvárt* János Zsigmond erdélyi fejedelem pártfogása mellett nyomott művekkel az unitárius vallás terjesztését mozdította elő, melynek akkor főbajnoka Erdélyben a nagytehetségű *Dávid Ferencz* lelkész, János Zsigmond udvari papja volt. Fia *Hoffhalter Rudolf* ép oly változatos pályát futott meg Magyarországon, mint atyja, a lengyel menekült. Ő atyjának Gyulafehérvárt történt halála után innen 1573-ban *Alsó-Lendvára*, innen *Nedelicze* (ma Drávavásárhely) vándorolt. Majd 1575-ben már mint *debreczeni* nyomdász tűnt ki s itt 1577-től 1587-ig folytatta szellemeltető mesterségét; de már 1584-ben újra *Nagyváradon* találjuk, hol atyjával már előbb is működött volt.

A két *Hoffhalter* változatos pályáján, hányatott életviszonyaik közt is mint *elsőrendű nyomdászok* tűnnek ki s a nyomdászat ezen kezdetleges idejében sokat tettek a csinos kiállítás, tiszta, szép nyomás és csinos latinfajta betűk alkalmazása által az egész magyar nyomdászat emelésére.

Nagyérdemű vándor-nyomdászaink között, kiket a nyomdászat terén hazánkban az úttörés osztatlan dicsősége (nem tekintve az ekkor már virágzó erdélyi nyomdászatot) méltán illet meg, egyik legtöbbit hányatott nyomdászunk a német eredetű, de magát egészen a magyar sajtó felvirágozásának szentelt: *Manlius János*. Kalandos pályája idejében majdnem a fél Magyarországot befutva, 1582—1602-ig majd *Németújváron*, majd a horvátországi *Varasdon*, majd *Monyoró-Keréken, Német-Lövön*, ismét *Németújváron* s a *Dunántúl* több helyén keresztülfutva, *Sopron-Keresztúron* s majd végre *Sárvárt* látjuk működni. Ő a vándor-nyomdászok igazi tipikus alakja, kinek főcélja az ismeretek tárháza: *a könyv*, a szellemi produktum gyors és hasznos előállítása! Emitt egy német *ujsglapot*, itt egy *agendát, kátét*, amott egy *naplót*, majd valami *orvosi könyvet, szótárt*, a nép mulattató *meséit*, a nagyközönség számára szánt mulattató *históriás énekeket* a híres magyarok viselt dolgairól, az elterjedt tréfás *népkönyvet*: *Salamon és Markalf* históriáját stb. bocsájtja ki a vándor *Manlius* ügyes sajtója alól. *Helyes tapintattal fogja fel és szolgálja azon idők szellemi szükségleteit*. A *Monyorókeréken* kiadott németnyelvű *ujsgfélé* nyomtatványáról a Grafikai Szemle hasábjain *Firtinger* szaktársunk kitünő szakművében igen helyesen jegyzi meg, hogy az a mai *ujsgok* ősenek tekinthető. Sajnos, hogy az idők viharában több nyomtatványa teljesen elveszett *Manlius* sajtójának, de így is fogalmat alkotunk magunknak ügyes nyomdászati képességeiről, ha például az általa kiadott *Magyar István* nagy-

hírű művének kiállítását megnézzük (melynek czimlapját a Gr. Sz.-ben Firtinger is mellékelte), mely csinos kiállítás tekintetében az akkori nagyszombati állandó s gazdag jezsuita nyomda hasonló termékével bátran kiállja a versenyt. Magyarai ezen hirneves munkája, »Az országokban való sok romlásoknak okairól és azokból való megszabadulásnak jó módjáról«, azon kor romlott viszonyainak hű tükrét képezi, s mivel abban főképp a katolikus túlkapasok ellen fordul, a híres Pázmán hiboros N.-Szombathban kiadott éles választát vonta maga után. Eme könyvet Manlius Sárvárt 1602-ben nyomtatta.

Lubik Zoltán.

(Vége köv.)

VEGYESEK.

Lapunk féléves előfizetőit, kiknek előfizetése a mult számmal lejárt, tisztelettel kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket idejekorán megújítani; egyben kérjük lapunknak úgy fővárosi, mint vidéki barátait, szerezzenek lapunknak minél több pártolót, hogy a magunk elé tűzött földadatoknak fokozott mérvben felelhessünk meg. Lapunk előfizetési ára oly csekély, hogy azt minden szaktársunk megrendelheti minden nagyobb anyagi áldozat nélkül. Azt hisszük, hogy lapunk barátai eddigi működésünkből eléggé meggyőződtek életképességünkről. Ha e képességet az anyagi pártolás fokozza, mind könnyebb leend előbbre vinni szakirodalmunk ügyét, melynek híveivé szegődtünk. Az előfizetési összeget (egész évre 2 frt, félévre 1 frt) kiadóhivatalunkhoz, legezélszerűbben postautalványon, a melyet mai számunkkal kapnak féléves előfizetőink, kérjük beküldeni.

Mellékleteink. Első mellékletünk a Márkus Samu nyomdájának egyszerű, de csinos terméke: egy czédkártya, a melynek egyik főhibája az, hogy a legalsó sor: (Képv.) rövidítve van. Egész bátorsággal ki lehetett volna szedni a *Képv.* szót annál is inkább, mert az utána következő vonalra a leghosszabb név is elfér. — Második mellékletül Kovács Károly, a Pesti könyvnyomda részvény-társaság könyvnyomdai osztálya másodéves tanonczának egyik gyakorlatát mutatjuk be, mely tiszta és pontos kivitele által tűnik ki. Szigorú, kritikus szemmel nem szabad ugyan ítélni e művecske felett, mert az alapos és részletes kivitel itt-ott egy kis hézagot mutat fel, de arra elég bizonyítékul szolgál, hogy maholnap az akaraterős, szorgalmas és komoly ifjúból derék szakember válik.

Az Évkönyv jövő évi tizenegyedik évfolyamának szerkesztését a Szakkör legutóbb tartott ülésén ismét Gelléri Mihályra, az eddigi szerkesztőre, bízta. Egyben megbízta az ülés a szerkesztőt, hogy a millenáris évre való tekintettel az Évkönyv jövő évi folyamát az eddigieknél is díszesebben állíttassa elő s a díszesebb kiállításra bizonyos összeget meg is szavazott. A midőn ezt publikáljuk, figyelmeztetjük a szaktársakat, hogy az Évkönyvre csak azok reflektálhatnak, a kik 1895. augusztus hó 1-től fogva tagjai a Szakkörnek s hátralékban nincsenek. Általában a Kör különös szigorral fog eljárni a hátralékos tagokkal szemben, a kik két hónapi hátralék esetén elesnek az Évkönyv ingyenpéldányától. Szükségesnek tartottuk ezt e helyütt is nyilvánosságra hozni, kellő tájékozás végett.

Kaderzábek János veterán kollegánk e hó 7-én ünnepelte nyomdászkodásának 50 éves jubileumát, mely alkalmából a Pester Lloyd szerkesztőjének személyzete fényes ünnepélyt rendezett az ünnepelt tiszteletére. Az ünnepélyen jelen volt a Pester Lloyd szerkesztője testületileg, a nyomda személyzete Müller Ágost igazgatóval az élükön és nagyszámú tisztelői és ismerősei az ünnepeltnek. Az üdvözlő beszédek és ajándékok átnyújtása után bankett következett, melyen számos felköszöntőt mondtak az ötven évig becsületesen munkálkodó derék pályatársra. Bankett után kezdetét vette a program, melyet az »Ébredés« dalkör szép dalai, Nováczky humorisztikus előadásai és egy katonai zenekar hangversenydarabjai töltöttek ki. A szép és nagy társaság vígan volt együtt jóval éjszél utánig, mikor is szép emlékek távoztak a munka e nemes ünnepélyéről. — Az ünnepeltnek életrajzából különben álljanak itt a következők: Kaderzábek János 1832-ben született. A fiú már zsenge korában nagy tanulási vágyat árult el, a szülők ennél fogva már 5 éves korában a prágai St. Nikolaus-i abc-és, később pedig a St. Thomasi iskolába iratták be; innen a minta clemi főiskola III-ik osztályába került. Ennek elvégzése után a gymnasium helyett a nevezett főiskola IV-ik osztályának első évfolyamára iratkozott, hogy magát a technika hallgatására előkészítse, miután nagy kedve volt az erdőgazdasághoz. Sajnos, a sors az előretörő ifjú gyermek leghőbb vágyát örökre megsemmisítette. Atyja meghalván, a mi Jánosunk kénytelen volt önfentartásáról gondoskodni. Búcsut kellett mondani a tanulásnak, az erdőgazdaságnak és előtérbe lépett: a kenyérért való nehéz küzdelem! A 11 $\frac{1}{2}$ éves fiú elhagyván az iskolát, 1844. évi július 1-én a Veterle Károly-féle könyvnyomdában vétette fel magát tanoncznak. A nyomdászat megtanulásához nagy kedvvel látott és e kedv élesztéséhez különben első környezete is nagyban hozzájárult. E nyomdában azonban csak egy évet töltött, mert az ott uralgó rendetlenség, mint fizetésének hosszabb időn át való visszatartása, menni kényszerítette. 1845. évi augusztus 1-én Medauhoz lépett be; kezdetben az irodában használták a levelek másolására, a levélhalmaz feldolgozása után a »Prager Zeitung«-hoz állították. Azután a »Praké Noviny« és annak »Vesela« című mellékletéhez került. Kaderzábeknek azonban itt sem volt soká maradása és 1846. évi augusztus 19-én ismét visszatért Veterlehez, a kinél 1850. évi január 1-én bekövetkezett felszabadításig maradt. Mindjárt felszabadítása után Gerszábekhez ment, a kinél akkoriban a »Deutsche Zeitung aus Böhmen« című ujságot nyomtatták. — 1851. január havában a Kraesmer bérelte érseki könyvnyomdába került s röviddel rá, minthogy Reichard községi biblia-nyomtató éppen Prágában keresett szedőket s Kaderzábek és egy másik szaktárs az ajánlatot elfogadták, rögtön útra kelt és 1851. márczius 20-án magyar földön, a kies fekvésű vendégszerető Kőszegen volt. 1852-ben a biblia-nyomtatást beszüntették, mivelből a személyzetet annyira redukálták, hogy végre csak a gépmester és Kaderzábek tartattak meg a fennmaradó apró-cseprő munkák elkészítésére; a következő év január havában azonban ők is mehettek. Tehát újból nyakába vette az úti tarisznyát és Bécsbe vándorolt; itt hiába járta be az összes nyomdákat, sehol semmi, Gerold kiadta az úti segélyt — és ez volt az egész, újra mehetett. E kellemetlen tapasztalat után a mi Kaderzábekünk a legnagyobb hózivatarban Linz felé irányította a direkciót, onnan aztán déli Csehországba; Budweisban a nagy hóesések miatt két napig vesztegelt, míg végre 1853. húsvétján ismét bevonulhatott szülővárosába, az aranyos Prágába. Miután szülővárosában két hétig a munkára való kilátás minden reményétől megfosztottan őgyelgett, kétségbeesésben megfogamzott benne Galiczia bebarangolásának szerencsétlen gondolata. Május 15-én Rzeszówha érkezett, itt egy

esapásra a Skielski-féle nyomda művezetője lett és e minőségben havi 12 frt fizetést, teljes ellátást és lakást kapott. E helyen az ígért aranyhegyek csak keserű csalódásokká változtak át. Az idő e közben múlt, a megváltás ideje elkövetkezett, Kaderzábek háttára vette czókmókját és 1854 július 13-án elhagyta szenvedéseinek tanyáját. Egyszerre csak Stanislauban találjuk, a hol rövid ideig mint kisegítő dolgozott, míg végre hosszas, fárasztó vándorlás után szeptember 19-én Brassóba érkezett, a hol Göttnél munkát kapott. Itt 1862 április végeig maradt, innen aztán Bukarestbe ment Ulrich könyvkereskedőhöz. A szerenese itt sem kedvezett neki, mert nehéz betegségbe esve, két hónapot volt kénytelen a kórházban tölteni; miután itt egészsége sehogy sem akart helyreállni, elhatározta a klíma megváltoztatását. Megtört és vigasztalan állapotban ismét Brassóba ment, a hol nemsokára — régi erői visszatérve, 1863 július 20-án — volt főnökéhez Götthez újra kondícióba léphetett. 1872 június 30-án részben gyalog, részben kocsin és vasúton Budapestnek tartott, a hová július 10-én megérkezve, a Deutsch-féle könyvnyomdában kondíciót kaptak. Kaderzábek e kondíciót már szeptember 10-én elhagyta és 1872. évi szeptember hó 12-ike óta a »Pester Lloyd« személyzete tiszteli benne baráti szeretettel a jó kollegát. Az ünnepeket hatszor nőszült és pedig 1858-ban, 1860-ban, 1864-ben, 1865-ben, 1867-ben és végre 1883 augusztus 26-án jelenlegi feleségével. Gyermeke 4 van, kettő az ötödik és kettő a mostani nejétől. Kaderzábek még mindig erőteljes, derék munkás, ki bizonyára hosszú évekig fog még élő példát szolgáltatni a küzdelemteljes de becsületes munkásletről.

Iparossegédek és inasok kiállítása. A jövő évi időleges kiállítások sorában fontos és figyelmet érdemlő lesz az iparossegédek és inasok kiállítása, a melynek az előkészítését most kezdik meg a kiállítás igazgatóságában. Ez a kiállítás, a mely a segédek és inasok munkáinak bemutatására való, a jövő évben június 15-én nyílik meg s egy hónapig tart. A kiállításon csak magyar munkás vehet részt, de akkor is, ha külföldön dolgozik. A bejelentés határideje 1896. évi január 31., azonban már most föl-hívják az iparkamarák és ipartestületek figyelmét erre a kiállításra, hogy a jelesebb munkásokat a részvételre buzdítsák e a munka elvégzését lehetővé tegyék nekik. Háromféle díjazás lesz ezen a kiállításon: aranyérembeli jutalom, elismerő oklevéllel; ezüstérem-jutalom és elismerő oklevél magában. Az igazgatóság e tárgyban az ősszel adja ki föl-hívását.

Kiállítási levelezőlapok. A kereskedelmi miniszterium a milléniumi kiállítás alkalmából külön levelezőlapokat nyomtat, a melyeken a kiállítás és a főváros látóképei vannak feltüntetve. E kiállítási levelezőlapok tervezésével és aquarelben való megfestésével a miniszter Vágó Pál, Roskovics Ignác, Kinnach László és Cserna Gyula festőművészeket bízta meg, a kik a levelezőlapok mintáit már bemutatták a miniszternek és a kiállítás igazgatóságának. A levelezőlapokon művészi kivitelű, csinos rajzok vannak. Ezeket az új levelezőlapokat, a melyek színes nyomásúak lesznek, a jövő év elején forgalomba hozzák.

A ezredéves kiállítás bélyegei. E hónap elseje óta az összes postahivatalokban hivatalból ráragasztják a külföldre menő összes levelekre a kiállítás bélyegeit. Ezek a bélyegek, a melyek rendkívül csinosak és formásak s a melyeken az Árpádot pajzsaemelő vezérek csoportja igazán művészi alkotás, már eddig is negyedmilliónál nagyobb számban kerültek külső országokba s így bizonyára megfelelnek annak a rendeltetésöknek, hogy a Magyarországgal összeköttetésben levő külföldiek figyelmét felhívják arra, hogy Magyarország a jövő esztendőre ezeréves fennállását fogja nagy ünnepekkel és fényes kiállítással

megülni. Dániel Ernő kereskedelmi miniszter újabban úgy intézkedett, hogy a postahivatalok a kiállítás bélyegeit a külföldre menő újságokra, folyóiratokra és csomagokra is ragasztsák rá s így azután még nagyobb számban kerülnek a bélyegek a külföldre.

Új betűöntő-részvénytársaság. Előkelő szak- és pénzügyi férfiakból, mint értesülünk, szindikátus alakult egy új betűöntő-részvénytársaság alapítása céljából. A társaság e mellett egy Bécsben régóta fennálló hasonló vállalatot is szándékozik megvásárolni és az esetre, ha az ez irányban folyó tárgyalások eredményre vezetnek, ennek tulajdonosát fogják az üzletvezetésre fölszólítani.

Papirgyárosok a kiállításon. Az osztrák-magyar papirgyárosok a Salzburg melletti Halleinban tartott ezidei közgyűlésen az egyesület alelnöke Stadler kir. tanácsos, a hermaneczi papirgyár tulajdonosa azt indítványozta, hogy az egyesület jövő évi közgyűlését a magyar ezredéves kiállításra való tekintettel Budapesten tartsa meg; ezen indítványt kiegészítendő, a vendégül meghívott lovag Falk Zsigmond kir. tanácsos, az ezredéves kiállítás XV. csoportjának (papir-ipar és grafikai művészetek) elnöke a kiállítási igazgatóságnak egy hozzá intézett átiratát olvasta fel, melyben a kiállítás igazgatójának megbízásából értesítik, hogy Stadler indítványának megvalósítását örömmel üdvözlöznék. Lovag Kink Gyula, az egyesület elnöke őszinte köszönetet mondott a meghívásért és indítványára a közgyűlés általános helyesléssel elhatározta, hogy a jövő évi közgyűlést Budapesten fogja megtartani.

A »Pallas« irodalmi és nyomdai részvénytársaság Tomcsányi László orsz. képviselő elnöke alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés annak tudomásulvétele után, hogy az igazgatóság az alapszabályokban foglalt meghatalmazás alapján a társaság vagyonmérlegében »E nem helyezett saját részvényt« cím alatt előforduló 400 darab társulati részvényt eladta, egyhangúlag elhatározta, hogy az eddig 400.000 forintból állott alaptőke újabb 2000 darab 200 forintos teljesen befizetett részvény kibocsátása által 800.000 forintra emeltesse föl és a megfelelő alapszabálymódosításokat elfogadta. Megbízta továbbá az igazgatóságot, hogy a kibocsátandó 2000 darab részvényt egészben vagy részben, az általa megállapítandó módokat mellett eladhassa, továbbá, hogy az eszközölt alapszabálymódosításoknak a ker. és váltótörvényeséknél történt bejegyzése és az új részvények értékesítésére vonatkozó megállapodások létesítése után általa alkalmasnak talált időpontban újabb rendkívüli közgyűlést hívjon egybe, a melyen a módosított alapszabályok értelmében szükséges választások lesznek megjelölendők.

A Kosmos műintézet kő- és könyvnyomda-részvénytársaság e hóban tartotta évi rendes közgyűlését Rusznyák Samu dr. elnöke alatt. A társaság a múlt évről 48.951 frt 99 kr. üzleti nyereséget mutat föl, melyből 38.500 frtot, szelvényenkint 7 frtos osztalék gyanánt a részvényesek között osztanak ki. A közgyűlés leglényegesebb pontját, a társaság 550.000 frtnyi részvénytőkéjének 1,300.000 frtra való felemelése képezte. A Kosmos részv.-társaság ugyanis első sorban az *Egyesült Hirlapkiadóvállalat részvénytársasággal egyesült*, a mely társaság tudvalevőleg a *Pesti Naplót* birta egyideig; továbbá megvásárolta a Gréczban levő *Matthey* Ágost-féle nyomdát. Az újonnan kibocsátandó 7500 darab részvényből 2500 darabot e transzaksiók részbeni végrehajtására fordítanak, a fennmaradó 5000 darab új részvényt pedig egy csoport veszi át, részvényenkint 120 frton.

Üzletvezetők és gépmesterek figyelmébe ajánljuk a következő jó tanácsokat, melyeket egy amerikai szaklap után közlünk. A gyorssajtó hasznavehetőségének időtartama lényegesen azon bánásmódtól függ, melyben részesítjük

és az anyag minőségétől, melyből alkatrészei előállítvák. Sok esetben a nyomdatulajdonosok ügyet sem vetnek sajtóik állapotára s így nem csudálkozhatunk azon, ha e tekintetben munkásai is a nembánomságnak adják magukat. Szükséges, hogy a főnök vagy üzletvezető minden héten legalább egyszer szorgos vizsga alá vegye költséges gépeinek állapotát. Ezen utánjárás jó hatással lesz a gép-személyzetre is. A fűtő, kinek feladata a szijak, a közlő-művek és egyéb anyagok rendbentartása, szintén ellenőriztessék és ha teendői elszaporodnának, adjunk melléje kisegítőt. A gépmester szavatoljon a kezére bizott gépért, az ő feladata ennek minden alkatrészeiben történő kenése. A letörlés és tisztogatás aztán az ő felügyelete alatt a segéd-személyzet által foganatosíthatatik. A gép kellő kenése és olajozása igen fontos feladat. A gép alatti padló horganylemezekkel legyen fedve, hogy a lecsepegő olaj könnyen eltávolíthatassék és a padló mindig tisztán maradjon. Hetenkint egyszer alaposan tisztítsuk meg a gépet, vizsgáljuk meg annak minden egyes alkatrészét és távolítsuk el a gyantás kenőmaradékokat. Mosó- és kenőszerek tartályai rendszeresen egy s ugyanazon helyen tartandók, valamint gondoskodjunk arról, hogy ezen tartályok mindig jókarban legyenek. Lyukas olajkannával sok időt habrálunk el, a mellett a haszon nélkül kifolyó kenőanyag is számba veendő veszteséget képez. Csak tisztaságszerető emberektől várhatunk tiszta munkát. Ha mindezeket figyelembe vesszük, tetemesen hosszabb ideig fogjuk sajtóinknak hasznát élvezni.

A Schelter és Giesecke cézég a fennállásának 75 éves fordulója alkalmából üzletfeleinek egy jubileumi díszkötetet küldött szét, melynek pazar kiállítása e művet az új idők grafikai termékeinek egyik legegységesebb és legpompásabb példányává avatja. Már maga a négy színben tartott domborművű kötetstábla is rendkívül kedvező benyomást tesz a szemre. Belül gyönyörű címlap és sikerült előszó után többszínben nyomott allegorikus fametszvény következik, mely »Hódolat Gutenbergnek« aláírást visel. A belső tartalom maga érdekesen írja le a telep fejlődését és remek illusztrációkban mutatja be a régi üzletet és a mostani hatalmas telep tágas munkatermeinek egész sorozatát. Az illusztrációk (autotypiák) mind barna és kék színben vannak nyomva oly finomul, hogy a szemlélő alig telik be nézésével. Ősszel különben lesz alkalmunk e pompás kötetet Körünk tagjainak bemutatni.

Beküldetett. Előfizetésre való fölhívás! *A magyar helyesírás és a helyes magyarság* című művem sajtó alá rendezésére a szükséges anyagi eszközök híján ez uton fordulok mindazokhoz, a kik érdeklődnek edes hazánk nyelve iránt. Könnyen forgatható és használható könyvet szerkesztettem azok számára, a kik törődnek azzal, hogy írásuk és beszédjük helyes és magyaros legyen; hogy felvilágosításul, utbaigazításul szolgáljon. Különösen az ortográfia és a stílus rosszul értelmezett, téves vagy vitás és nehezebb pontjaival foglalkozom, hozzácsatolván egyes fontosabb ide tartozó grammatikai dolgokat is. A mű ára egy korona és 1895. szeptember 1-én fog megjelenni; ugyanekkor küldöm meg az egyes példányokat az előfizetőknek. Kérem a szíves megrendelőket, hogy a könyvnek a kellő időben való megjelenhetése tekintetéből az előfizetésre szánt pénzt nemre czimezve Felső-Rajkra (Zalamegye) postautalványon mentül előbb megküldeni szíveskedjenek. *Béldi Mihály.*

Érdekes könyv. Érdekes és értékes; Bishop Heber amerikai milliomos készítette, a kinek nagyszerű drágakő-gyűjteménye van. E gyűjteményről művet íratott, mely remek illusztrációkkal van ellátva. Száz példányt csináltatott, a mi 600.000 frtba került. Egy-egy kötés 500 frankba. A klichéket összetörték. Bishop az uralkodóknak és néhány könyvtárnak küldött a könyvekből.

HIVATALOS RÉSZ.

Junius hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 3.—, Athenacum 8.10, Buschmann 1.60, Budapesti Hírlap 4.20, Corvina —.—, Czettel és Deutsch —.—, Egyetemi ny. —.—, Fischer és Mika 1.20, Franklin 4.80, Hornyánszky —.—, Hungária —.—, Kosmos 1.80, Légrády —.—, Márkus 4.80, Neuwald —.—, Nagy Sándor —.—, Neumayer 2.70, Országgy. Ért. —.—, Pátria —.—, Pallas 5.70, Posner —.—, Pester Lloyd —.—, Résvény 9.90, Rózsa K. és neje 2.10, Wodianer 1.20. — Egyesek: Schwarz I. J. —.—, Keller S. Á. —.—, Kossovitz R. —.—, Kohn L. —.—, Fischhoff H. —.—, Fekete F. —.—, Kovács F. —.—, Pécsről 8.50.

Figyelmeztetés. Miután a Szakkörnek a Feszty-körkép-jegyeket készpénzért kell vásárolni, azok csak *Tichy Ákos* titkárnál (Részvénynyomda), *Rencsisovszky Ferencz* pénztárosnál és *Novitzky N. Lászlónál* lesznek ezután darabonkint 32 kr-ért kaphatók.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb buzgóságot fejtsek ki és a beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldőncz útján, *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztáros-hoz (VI., Csengery-utca 49., II. 22.) lehetőleg minden hó 12—15-éig.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltoztatást, úgy az abba való be-, mint kilépést, haladéktalanul adjanak tudtul a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Körünk megkeresésére *Krecsányi Ignác* úr, a krisztinavárosi szinkör igazgatója, kedvezményes jegyeket bocsátott a kör tagjainak rendelkezésére. Ezen kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok darabonkint egy kr-ért kaphatók *Weinberger Dezső* (Franklin), *Pamuk Ferencz* (Athenaeum), *Wözner Ignác* (Pátria), *Gelléri Mihály* (Pesti részvénynyomda), *Schwind Béla* (Pester Lloyd), *Benes Sándor* (Pallas), *Novitzky N. László* (anya-egylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VI., Csengery-utca 49. II. 22.).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	3 frt	I. rendű körszék	40 kr.
Zsöllyeszék	90 kr.	II. " " " " " " " " " " " "	30 "
I. rendű zártzsek	70 "	Földszinti bemenet	35 "
II. " " " " " " " " " " " "	55 "	Karzati zártzsek	40 "

Vasárnap és jutalomjátékoknál földszinti bemenetre jegyek nem adnak ki.

Feld Zsigmond, a városligeti szinkör igazgatója szintén engedélyezett kedvezményes árú jegyeket. Ehhez való utalványok ugyanott kaphatók, hol a budaiak. Az árak következők:

Mérsékelt jegyárak:

Földszinti páholy	3 frt 50 kr.	Oldalföldszint	40 kr.
I. emeleti " " " " " " " " " " " "	2 " 50 "	I. emeleti erkély 1-ső sor	50 "
I. rendű zsöllye	80 "	I. " " " " " " " " " " " "	többi sor 40 "
II. " " " " " " " " " " " "	60 "		

Vasár- és ünnepnapokon lehetőség szerint.

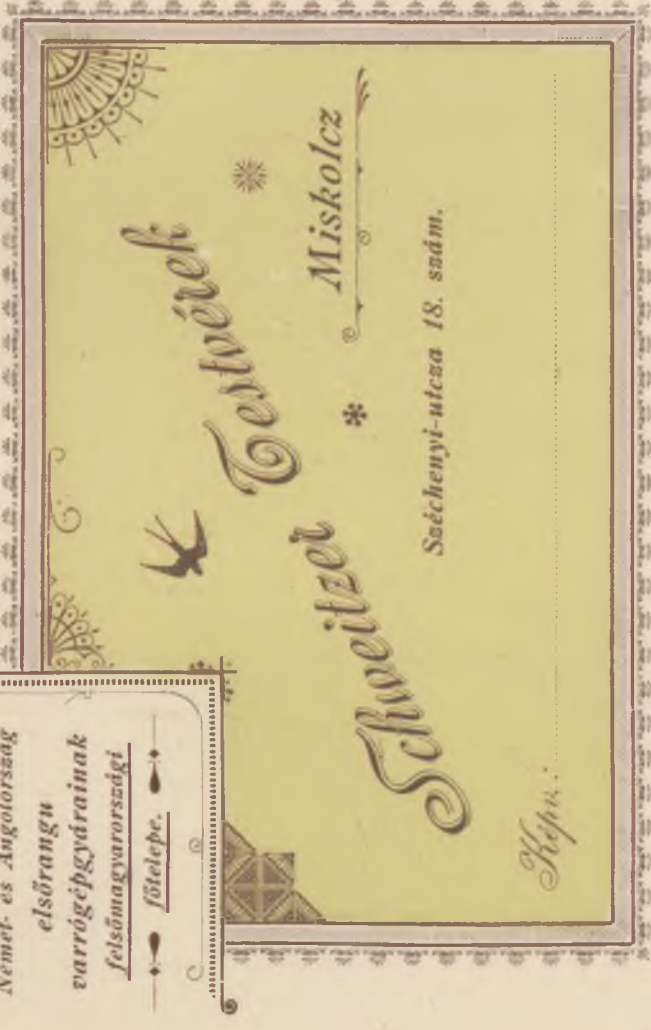
A lap papirosa a hermaneczi papirgyárból. — Szövegbetű az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

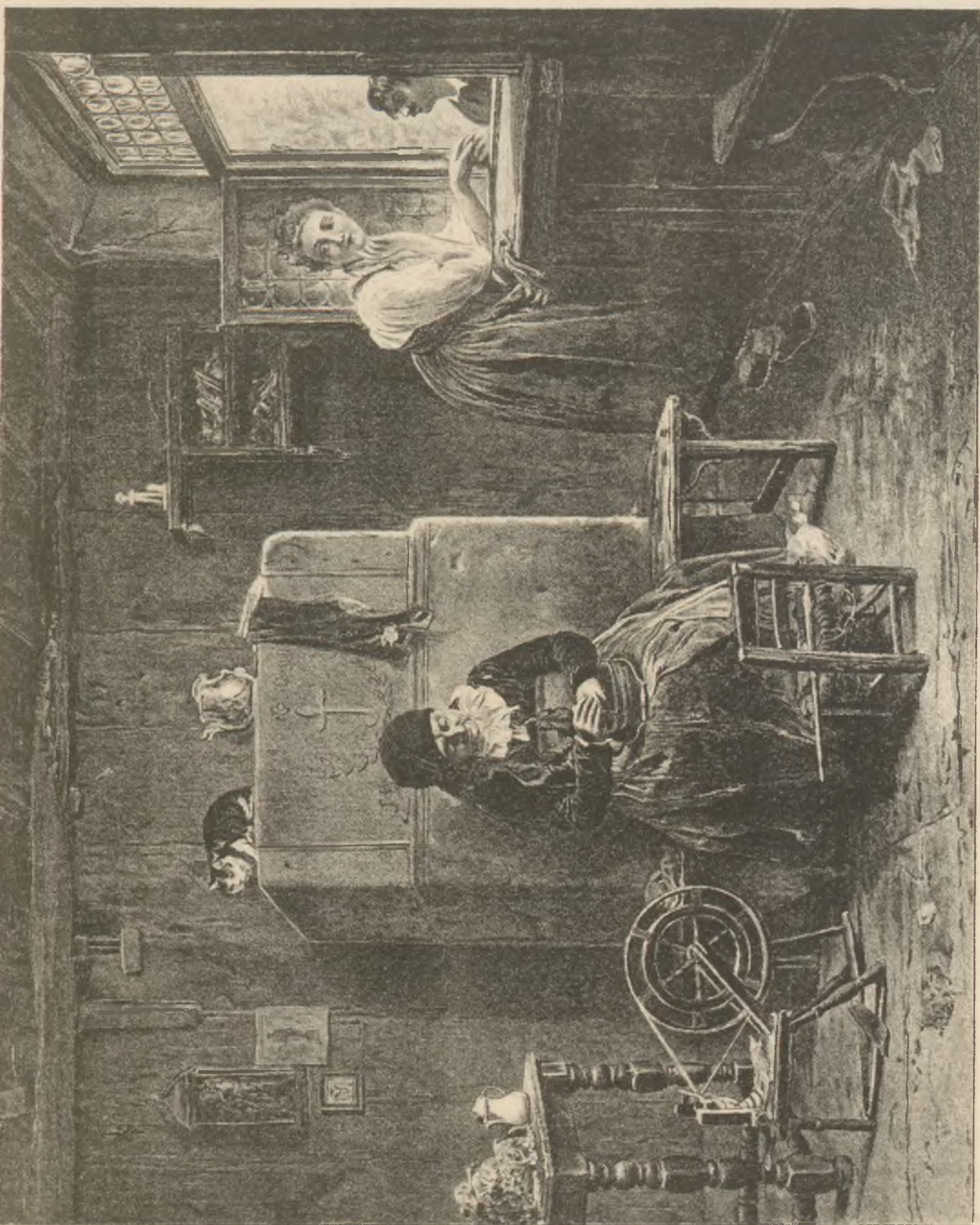
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

Amerika,
Német- és Angolország
elsőrangu
varrógépgyárainak
felsőmagyarországi
főtelepe.

M. 10. 10
HUNGARIAN ACADEMY
LIBRARY

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
 czélszerű és divatos

Könyv- és Czimirásokból.

Elvállal igen jutányos áron egész
 nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE
 BUDAPEST**

VII., Király-uteza 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
 héber betűket, körzeteket és kizá-
 rásokat, nyomdai szerelvényeket,
 betűszekrényeket és állványokat,
 a leggyorsabban készítve és legjobb
 minőségben kiállítva.

Betűöntőde

Ludwig & Mayer

M/m. Frankfurtban.

✱

Ajánlja általánosan elismert, legjobb anyag-
 ból készült

**KENYÉR, CZÍM- ÉS DÍSZBETŰIT,
 KÖRZETEIT**

és egyéb

DÍSZITMÉNYEIT.

★

A cég képviselője Budapesten

ERKUND JÓZSEF

Király-uteza 112., II. em.

Ujság, mű,
 illusztráció,

diszmnú,

másoló

és mindenféle

színes festékek,

kenczék, bronzok.

»Patent«

gelatin

hengeranyag

stb.

Vegyerműszaki
 és

**VEGYÉSZETI
 TERMÉNYEK**
 készítése.

Államilag kedvezményezett festékgyár.

Kurzmeil János
 és Társa

★ Telefon 270

Első Magyar

Könyv- és Könyvnyomdai Festék-Gyár

BUDAPESTEN.

Iroda és raktár:

Gyárak:

V. kerület, Hold-uteza
 23. szám.

IX., Marton-uteza 19.,
 Vendel-uteza 17.

★

A temesvári kiállításon ezüst éremmel
 díjazva.

Három darab használt, de kitünően javított és rekonstruált

KÖNYOMDAI GYORSSAJTÓ

(Swiderski lipesci czég gyártmánya, kőnagyság 65 × 90 cm.) eladó. E gépek a Waldherr & Comp. bécsi gépgyárában megtekinthetők. A gépek olcsó áron és kedvező fizetési feltételek mellett adatnak el.

Raktárból ajánlok jótállás mellett, használt, de igen jó karban levő gépeket, u. m.:

Egy könyomdai kézi gyorsajtót

(Mailänder cannstadt gyártmánya, nagyság 60 × 80 cm.) 400 frtért; több használt, de a gyárban a legjobb állapotba hozott, egészen vasból való, legujabb konstrukciójú

Könyomdai emeltyűs kézisajtót

(berlini gyártmány, kőnagyság 80 × 80 cm.) készpénzfizetés mellett.

MANN H. szaküzlete, könyv- és könyomdák részére

Prágában, Kremenetzgasse 12/n.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV. ker., Kossuth-uteza 8. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb áron készít.

★
Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,

Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerevel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlekművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világítási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

Papir- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

500. sz.

GRAFIKAI SZEMLE

1894. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

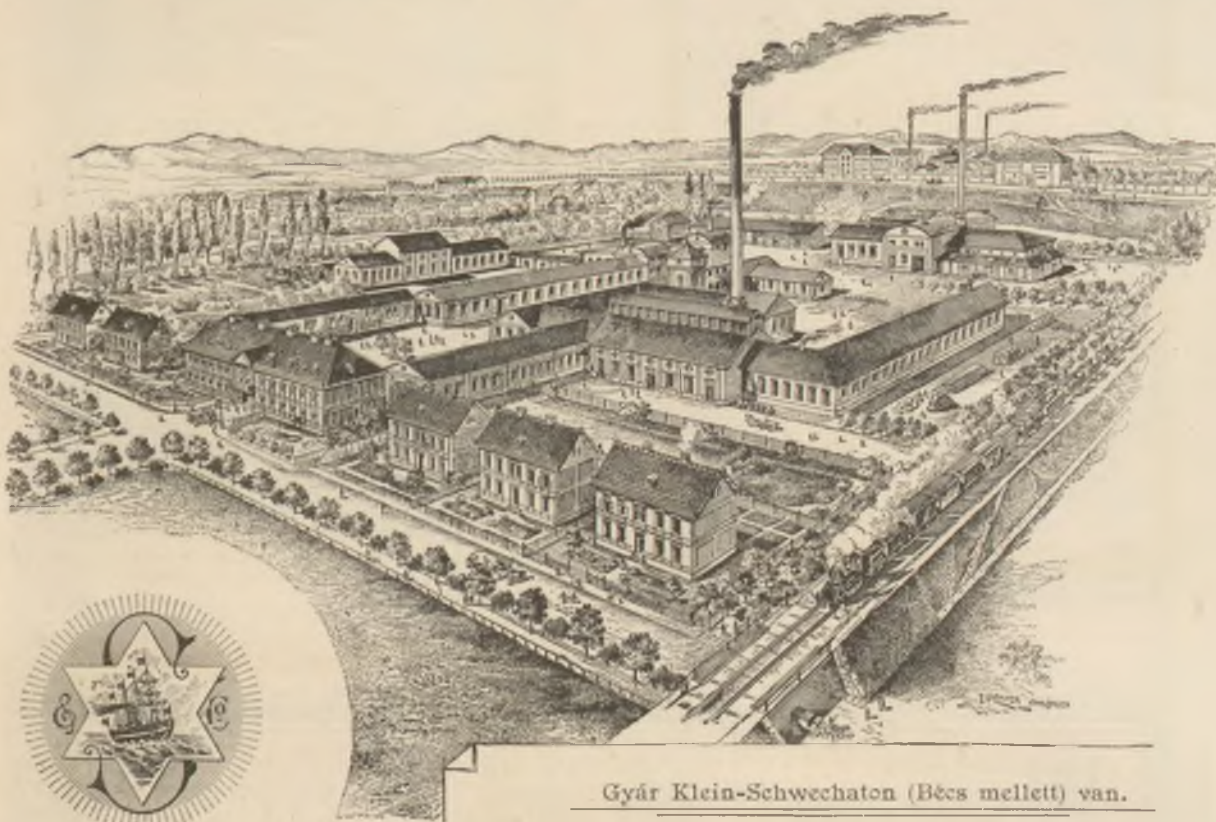
(kék és piros színben)

előjegyezhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

* * * * *

Könyv- és Könyomdai Festékgyár

Koromégetés * Kenczefőzés * Hengeranyag

Gyár Klein-Schwechaton (Bécs mellett) van.

SCHIFF, SRPEK & COMP.

I., Lothringerstrasse 3. * KÖZPONT: BÉCS, * I., Lothringerstrasse 3.

A gyár február közepén kezdte meg üzemét.

A gyártmányok védjeggyel vannak ellátva. A védjegy a fenti kép alsó részén látható.

A cég budapesti kizár. képviselöje és raktára

KALMÁR LAJOS

Budapest, VII., Dohány-uteza 10. sz.

TELEFON 59-83.

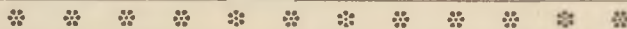
Bécs kizár. képviselője és raktára

JULIUS POLLAK

Bécs, IX/3., Frankgasse 5. sz.

Távirati cím: SCHIFF SRPEK WIEN. Telefon 8736.

Posta-takp. Clearing 805.487. Conto: Anglo-Bank Bécs.

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.
Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, halózatok, fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosítatnak.

Külön berendezés háson kívül fényképészeire.

Rust J. H. és Társa
BETÜNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézleányok és vignetek.

Kilüentve a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak. Kiliüentelések: Bécs, Berlin, Páris, M. m. Frankfurt, Nürnberg stb.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntöde Budapesten.

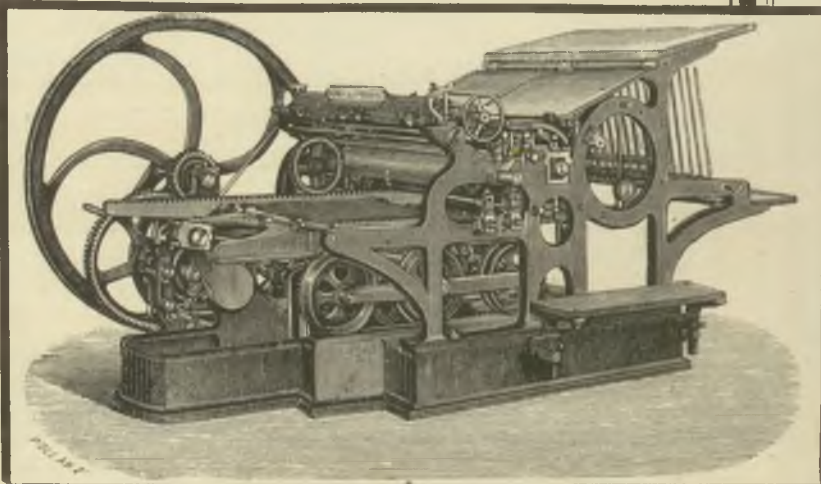
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszínnyomású gyorsajtót. HUNGARICA láb- és kézihajtásra berendezett gyorsajtókat. Amerikai rendszerű téglanyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Töm-öntő-készülékeket.

Minden e szakba vágómunkák és javítások elvállaltatnak.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

<p>GÉPGYÁR</p> <p>HOGENFORST A.</p> <p>LIPCSE.</p> <p>A nyomdaiparhoz tartozó összes gépek és szerek. Tömöntöde.</p> <p>Galvanoplasztika.</p>	<p>HAMM A.</p> <p>FRANKENTHALI GÉPGYÁR.</p> <p>ACCIDENS-GYORSSAJTÓK,</p> <p>egyszerű, kettős és két szint nyomó gyorssajtók.</p> <p>← Legmagasabb kitüntetések! →</p>	<p>RONNIGER O. UTÓDA</p> <p>BERGER H. GÉPGYÁRA</p> <p>LIPCSEBEN.</p> <p>A könyvkötők részére szüksé- ges összes gépek.</p> <p>◆ GÉPEK ◆</p> <p>dobozgyárak, domtornyomó- intézetek részére és fenyűzési papirezkek előállítására.</p>
<p>Árjegyzéket bérmentve küld a vezérképviselő</p> <p>ANTON SCHROPP, WIEN, VII., Döblergasse 10.</p>		

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★
Itató-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Tömöntöde

Galvanoplasztika

A. Numrich & Co.

Lipcese

BETŰÖNTÖDE, RÉZLÉNYIA
és
RÉZBETŰK GYÁRA.

★

A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja
termékeit szükségleteik beszerzésénél.

**A legkitűnőbb kemény évez, igen
olesó árak és méltányos fizetési
feltételek.**

Próbákkal kívánatra szive-
sen szolgálnak.

Beit & Co. *früher Beit & Philippi*
HAMBURG
Druckfarben-Fabriken

A cég készít fekete és
színes
**Könyv- és könyvdai
festékeket**

Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.

Képviselő az osztrák-magyar mon-
archia többi részére:
FRIEDRICH POLACSEK
Wien, Favoritenstr. 14.

Vezérképviselőség
és gazdagon felszerelt raktár **MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST** Főraktár és iroda:
V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Böle József

Nyomdai asztalos

Budapest, VIII., Vas-utca 7. sz.

Mindennemű könyvnyomdai fa-felszerelések, szekrények, regálisok első kézből gyári áron.

Allandóan dúsan felszerelt raktár.

1887-1894. évfolyam.

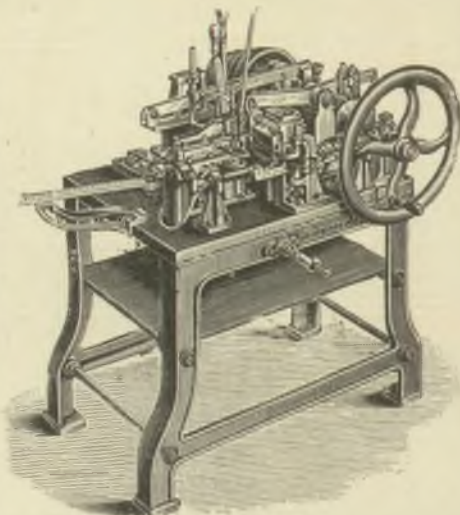
Legalkalmasabb és leghasznavehetőbb ajándék tanoncoknak

Magyar Nyomdászok Évkönyve

nyolcz évfolyam ára együttesen megrendelve 3 frt 50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető a Gr. Sz. kiadóhivatalánál Budapest, Hold-u. 7.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntöde, rézleányártás tömöntöde és galván-lemezek minden szükségleti kellékeiből s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.

BERLIN, N. 20.

UJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.

Főülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-vesztesség.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

Rézlénia-gyár és
 betüöntőde
BERTHOLD H.
 BERLIN SW.
 Belle-Alliance-Strasse
 88 sz.

*
Teljes
nyomda-berendezések.

Mintalapok
és árjegyzékek kívánatra
ingyen és bérmentve.

Gyors szállítás
és jutányos árak.

Könyv- és könyvmdai
 festékek gyára.

WÜSTE F.
 — BÉCS —
 I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
 és könyvnyomdák részére,
 valamint réznyomáshoz szük-
 séges mindennemű és színű
 festékeket,
 hengeranyagot
 és
 firniszt.

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Író és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvmdai munkák részére;

Ilustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelezőlapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tekercsek és ívekben;

Itatós- és szűrlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden czélokra;

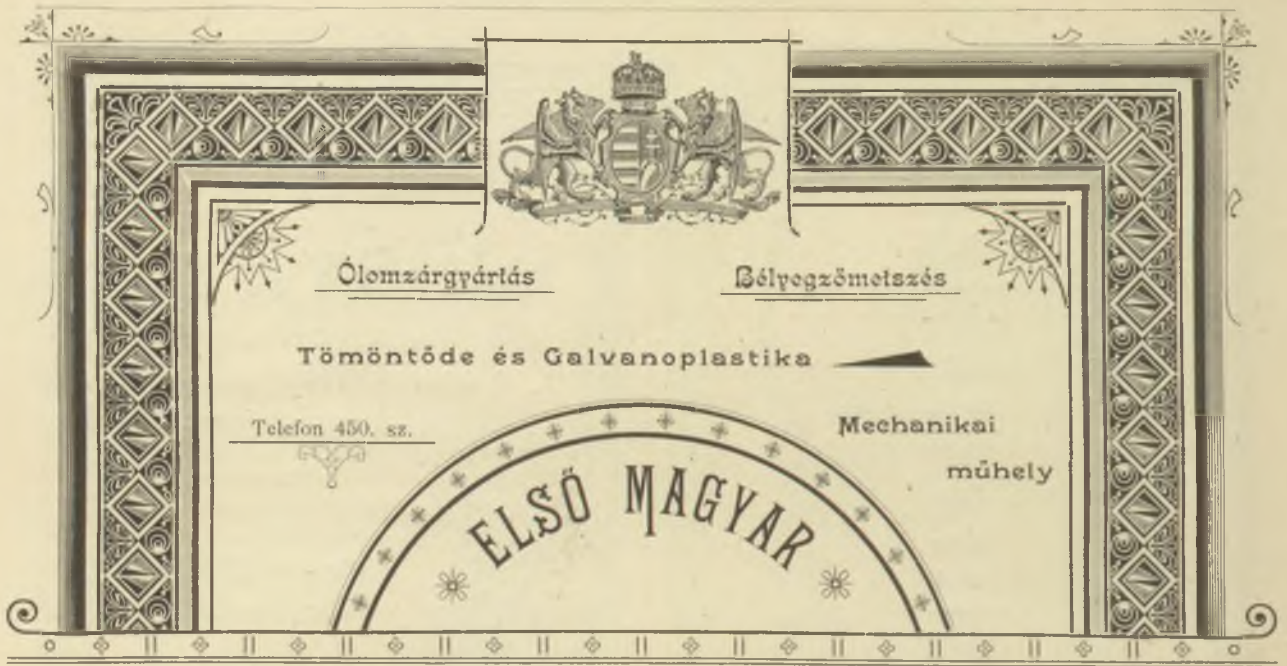
Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN PAPIRNAGYKERESKEDÉS
 ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-uteza 6. szám.

BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessewffy-uteza 32. VI., Dessewffy-uteza 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦
 jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.

Tolyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimírásokban
 továbbá
Körzetek és Kizárások

A legkülönfélébb ékítmények és egyéb nyomdai felszerelvényekben.

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

Nyitra. Huszár István. Iritzer Zsigmond. Ózv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szakoleza. Skarnitzl József örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujpest. Kaczander es Fuchs. Steiner Karoly.
Orosháza. Alstádtér M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Bölköni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Emil és Társa. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzen. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv-nyomdája.
Ó-Becse. Lőwy Lajos. Ivanits és Gavansky.	Rozsnyo. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Wachs N.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsaszentmária. Salva Károly.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczky Endre »Szabadsajtó« nyomdája.	Szombathely. Apfel N. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk főkönyvnyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Sárbogárd. Spitzer Jakab.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Schulhof Károly. Várnai Lipót.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd. Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyitrayölygi Gazd. Egylet nyomdája.	Sárvar. Jacoby Bálint.	Szeghalom. Kövics Antal.	Tapolcaza. Lőwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Hirovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	S.-A.-Ujhely. »Zemplén« nyomdája (tul. Khlert Gyula). Lőwy Adolf. Landesmann M. és Társa.	Szegvár. Bater János. Ujfalussy Lajos.	Tata. Engländer Jakab.	Versecz. Kirchner J. E. özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Weitl és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája: Steinfeld Jenő.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Temesvár. Csanád-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövetségi nyomda. »Délmagyarországi Közöny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Kiss I. Mángold Sándor. »Posaunec« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Stóger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unione«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda. Egyházmegyei könyvny.
Pécs. Madarász Béla. Taizs József. Telegdi Ármín.	Selmeczbánya. Joerges A. özvegye.	Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. Betegh Pál.	Tolna. Selly József.	Zala-Egerszeg. Ózvy. Tahy Rozália. Breisach Samu.
Pécs. Madarász Béla. Taizs József. Telegdi Ármín.	Sepsiszentgyörgy. »Jókai« részv.-nyomda.	Szekefejervár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székessék és Vidék« ny. »Szabadság«-nyomda, (tul.: Zelei Imre).	Topolya. Wilhelm Miksa.	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hírlap« nyomdája
Pécska. Ruber István.	Siklós. Lőwy Miksa. Harangozó József.	Szempcz. Fischer Náthán.	Torda. Pollak Mórcaz. Harmath Józsefné.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Reininger Ármín. Bhum Ármín.	Szentes. Sima Pétercaz. »Szentes és Vidék« nyomdája. Szentesi I. könyvnyomda-részvény-társaság.	Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zólyom. Nádasy G.
Petrozsény. Figuli és Társa.	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szent-Gotthárd. Ifj. Wellisch Béla.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly. Rubinstein N.
Pöstyén. Gipsz H.	Szamosújvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szenicz. Bezso János és Társa.	Zsombolya. Wunder Rezső.	Zsolna. Áldori Manó.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünfeld Lipót. Eder István. Kampfmüller Károly. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenzboten« nyomdája. Wigand K. F.	Sümeg. Horvát Gábor.	Szered. Stern David.		

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Hlok. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostinčar K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Jovanovic Pajo. Kugli és Deutsch. Rulic Ferencz. Scholz Antal. »Národne Novine« ny.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Scholz Antal.
Eszék. Lauhner Károly. Pfeiffer Gyula. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubić N.	Zengg. Luster Hubert.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Janecik E.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
	Mitrovicza. Mitrovicza horvát könyvnyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	Zsid. Manković P.

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Központi vezetőség: Budapest, VIII., Stáhly-utca 1. Elnök: Czettel Gyula; számvívó (pénztárnok): Steiner Adolf; hivatalnokok: Novitzky László, Zaka Lajos. — **KERÜLETI:** **Arad:** Elnök: Muskát B.; pénztárnok: Buday Gyula. **Brassá:** Elnök: Feminger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Elnök: Rosa Viktor; pénztárnok: Streeck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gombos Ferencz; pénztárnok: Kujedán Gyula. **Nagyvárad:** Elnök: Freund Gyula; pénztárnok: Grósz Mór. **Pécs:** Elnök: Taisz József; pénztárnok: Kósa József. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

Nagyszombati Könyvnyomdászok Egylete.

Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Pozsonyi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Székhely: Pozsony. Elnök: Kalteis J.; pénztárnok: Hampel Mihály.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornfánssky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre. Elnök: Hrasche Ferencz (Kosmos-nyomda, Aradi-utca 8.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Lipták Lajos (Athenaeum-nyomda).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitelszövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

•**Ébredés**-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

•**Typographia**-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

•**Typographia**-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Wieser Adolf (Granitz-féle nyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Hyna Adalbert, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krüneri Károly, Prága, Smečkagasse 599. II.

Felső-Ausztria. A felső-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és könyvnyomók egylete. Az egylet elnöke: Prossen Nándor (Leon-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és könyvnyomók egylete. (Družtvo tiskarjev, kamenopiscev in kamenotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: Pavlicsek József, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyező-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Mosslechner József (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyező-egylete. Elnök: Stingl Viktor (Styria-könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyvnyomdászok egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Heinz Nándor, Raiborer Vorstadt 36.

Tirol és Vorarlberg. A tiroli és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Bossmann Adolf (egyleti nyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgisch Boekdrokkersbond.). Elnök: F. Van Ausloos.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Bulgarsko Tipografsko družestvo.) Elnök: Colakow Tódor, a bolgár államnyomdában, Szófiában.

Dánia. Den typografiske Forening i Kjöbenhavn. Elnök: Petersen V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Francoisország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keußer A., székhelye: Paris, 20, Rue de Savoie.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Dornsciffer H., Belfort-nyomda (Louvigny-út).

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Chamissoplatz 5, III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Donát Miksa, Langestrasse 48, III., Strassburgban.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdája Kristianíában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografici italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12-16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, ezimzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölesönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografici din România.) Elnök: Al. J. Stamate, Boulevard Elisabeth 39, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Amman H., Oberstrasse 81, St.-Gallenben.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: Eindström Otto, Beckmann-nyomda Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Milojevits Péter, a szerb államnyomdában Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állnak velünk kölesönöségben.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve

1896-ik XI. évfolyama

megrendelhető e lapok kiadó-hivatalánál.

Ára helyben 60 kr., vidékre 67 kr.

Gyűjtőknek tiszteletpéldány jár.